

Primanja koja nisu izuzeta od ovrhe na novčanim sredstvima ili na plaći, mirovini ili drugom stalnom novčanom primanju

Gordana Muraja, magistra prava

Primitci koji su po Ovršnom zakonu, a i drugim propisima izuzeti od ovrhe bili su česta tema naših članaka i seminara. S obzirom na učestale upite mogu li se pojedine vrste primitaka isplatiti na zaštićeni račun ili u gotovini, u ovom ćemo se članku baviti primitcima koji nisu izuzeti iz ovrhe.

1. Uvod

Ovrhu na novčanim sredstvima provodi FINA na novčanoj tražbini koju ovršenik ima prema banci koja mu vodi račun, odnosno ovrha se provodi na tekućem ili žiro računu na koji isplatitelj stalnih primitaka ovršeniku isplaćuje primitke. Ovrha se provodi na novčanim sredstvima po svim računima i oročenim novčanim sredstvima u svim bankama, a ne provodi se na novčanim sredstvima, odnosno računima izuzetima od ovrhe.

Ovrhu na plaći provodi poslodavac koji je ujedno i isplatitelj primitaka, a ovrhu na mirovini koja je, kad je u pitanju ovrha, u suštinskom smislu izjednačena s plaćom, isplaćuje zavod za mirovinsko osiguranje.

Ograničenje ovrhe

U oba slučaja kad započne provođenje ovrhe radnik otvara posebni račun za koji se već udomaćio izraz "zaštićeni račun". Na taj zaštićeni račun isplatitelj primitaka isplaćuje dio primitaka na kojem je ovrha ograničena, a koji se obračunava temeljem odredbi članka 173. Ovršnog zakona¹. Radi se o svoti koja se izračunava na temelju visine plaće ovršenika i prosječne neto plaće isplaćene po zaposlenima u pravnim osobama Republike Hrvatske.

Iznos na kojem je ovrha ograničena uplaćuje se na zaštićeni račun, a razliku između zaštićenog dijela i punog iznosa plaće isplatitelj primitaka isplaćuje na račun na kojem se provodi ovrha.

¹ Narodne novine, br. 112/12, ZOIZD Zakona o parničnom postupku 25/13, 93/14 i Odluka USUD RH 55/16

Izuzimanje od ovrhe

Osim ograničenja koja se odnose na plaću, mirovinu ili drugo stalno primanje, postoje i primitci koji su izuzeti od ovrhe temeljem članka 172. Ovršnog zakona (dalje: OZ).

Upravo u ovom članku OZ nalazimo da su od ovrhe izuzete određene kategorije primitaka koje poslodavac isplaćuje radniku i kojima je svima zajedničko to da su izuzeti od ovrhe do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi nesamostalnog rada. Tako čl. 172. st. 11 utvrđuje da su od ovrhe izuzeti naknada troškova za službeno putovanje i naknada troškova za prijevoz na posao no za te primitke najveći iznos naknade koji je izuzet od ovrhe nije utvrđen Pravilnikom o porezu na dohodak (dalje: Pravilnik) jer se radi o primitcima koji se priznaju u visini stvarnih troškova.

No po ovom članku od ovrhe su izuzeti i neke vrste primitaka za koje je Pravilnikom utvrđen najveći iznos do kojeg se mogu isplatiti bez obračuna poreza. Naime, za svaki od ovih primitaka poslodavac i radnik mogu ugovoriti isplatu i veće svote, no od ovrhe su izuzeti samo primitci do iznosa neoporezivog iznosa. Ako poslodavac isplaćuje iznose veće od neoporezivih, ne samo da na njih treba obračunati poreze i doprinose i isplatiti ih kao dio plaće, nego razlika između neoporezivog i isplaćenog iznosa nije izuzeta od ovrhe i valja je uplatiti na račun na kojem se provodi ovrha.

Tako čl. 172. st. 12. utvrđuje da su od ovrhe izuzeti sljedeći primitci:

- dar za djecu do 15. godine života - do 600,00 kn godišnje²
- potpore za novorođenče - do 3.326,00 kn godišnje³

Stavak 14. članka 172. utvrđuje da su od ovrhe izuzeti

- potpore zbog invalidnosti radnika - do 2.500,00 kn godišnje⁴
- potpore zbog neprekidnog bolovanja radnika duljeg od 90 dana - do 2.500,00 kn godišnje⁵
- potpore za slučaj smrti radnika - do 7.500,00 kn godišnje⁶
- potpore za slučaj smrti člana uže obitelji radnika - do 3.000,00 kn godišnje⁷

Budući da smo se ograničenjima i izuzećima od ovrhe bavili u cijelom nizu članaka i da nam ovaj odlomak treba poslužiti samo kao uvod u glavnu temu, zaustavljamo se na ovim općenitim naznakama i na odredbama Ovršnog zakona. Naime, postoje izuzeća propisana posebnih

² Čl. 13. st. 2. t. 10. Pravilnika o porezu na dohodak

³ Čl. 13. st. 2. t. 22. Pravilnika o porezu na dohodak

⁴ Čl. 13. st. 2. t. 6. Pravilnika o porezu na dohodak

⁵ Čl. 13. st. 2. t. 9. Pravilnika o porezu na dohodak

⁶ Čl. 13. st. 2. t. 7. Pravilnika o porezu na dohodak

⁷ Čl. 13. st. 2. t. 8. Pravilnika o porezu na dohodak

propisima no njih ovdje nećemo ni dotaknuti. Po prirodi stvari, isplatitelji koji imaju takve isplate trebaju se informirati o tome po kojem su propisu pojedine isplate izuzete od ovrhe, a svima drugima koji se s time ne susreću u praksi to zapravo nije važno za poslovanje.

2. Primitci koji NISU izuzeti od ovrhe

To što smo se pozabavili ograničenjima i izuzećima dvostruko nam je korisno. Prvo, podsjetili smo se osnovnih pojmova kad su u pitanju ograničenja i izuzeća. No mnogo je važnije da, kad vidimo kako se Ovršni zakon bavi izuzećima od ovrhe, možemo uočiti da su od ovrhe izuzeti samo oni primitci koji su u nekom od članaka Ovršnog ili nekog drugog zakona izričito spomenuti. Tako od ovrhe nije izuzet nijedan od primitaka koji nije spomenut u propisima koji se bave ovrhom, u prvom redu Ovršnom zakonu.

Treba uočiti i to da se neki od primitaka koje ćemo spomenuti po poreznim se propisima mogu isplatiti i bez obveze obračuna i uplate poreza, no to što se mogu isplatiti bez obračuna poreza nije ni na koji način povezano s izuzećem od ovrhe.

Naknada za korištenje privatnog automobila u službene svrhe

Ako je radniku odobreno korištenje privatnog automobila u službene svrhe na službenom putu ova naknada može sudjelovati u obračunu službenog puta pa u tom okviru može biti isplaćena na zaštićeni račun. Međutim, budući da nije obuhvaćena nijednom odredbom Ovršnog zakona kad se isplaćuje kao nadoknada troškova tzv. "loko vožnje" nije izuzeta od ovrhe.

Božićnica i regres

Kad je ugovorena njihova isplata, božićnica i regres isplaćuju se u iznosu do ukupno najviše 2.500,00 kn godišnje. Članak 13. st. 2. t. 11. Pravilnika zove ih prigodnom nagradom. Kao što smo vidjeli, u izuzećima od ovrhe ova se nagrada nigdje ne spominje, što znači da nije izuzeta od ovrhe.

Jubilarna nagrada

Kad radnik ima pravo na isplatu jubilarne nagrade, ona se neoporezivo isplaćuje na temelju čl. 13. st. 2. t. 12. Pravilnika, ali nije izuzeta od ovrhe.

Otpremnina

Otpremnina prilikom odlaska u mirovinu može se neoporezivo isplatiti do iznosa od 8.000,00 kn temeljem članka 13. st. 2. t. 20. Pravilnika, a otpremnine zbog poslovno uvjetovanih otkaza uređene su stavkom 21. No o kojoj god otpremnini da govorimo, ona nije izuzeta od ovrhe.

Naknada za odvojeni život od obitelji

Ova se naknada isplaćuje temeljem čl. 13. st. 2. t. 19. Pravilnika i nije izuzeta od ovrhe

Terenski dodatak u zemlji i inozemstvu, pomorski dodatak

Za službeni put, koji može trajati do 30 dana, OZ izričito spominje izuzeće od ovrhe. Iako je svrha isplate terenskog dodatka vrlo slična svrsi dnevnice, odnosno svrha mu je nadoknada povećanih troškova koje radnik ima zato što je na terenu, terenski dodatak nije izuzet od ovrhe. Njegov je neoporezivi iznos utvrđen čl. 13. st. 2. t. 15. i 16. Pravilnika. Isto vrijedi i za pomorski dodatak - nije izuzet od ovrhe.

Povrat poreza

Ako poslodavac i isplatitelj primitaka i mirovina temeljem čl. 38. Zakona o porezu na dohodak kod godišnjeg obračuna poreza na dohodak i utvrdi da radnik ima pravo na povrat poreza, tu se zapravo radi o dohotku radnika koji nije izuzet od ovrhe te ga je potrebno uplatiti na račun na kojem se provodi ovrha.

Drugi dohodak

Ako nije stalno i jedino primanje za koje je radnik ishodio potvrdu od Porezne uprave na temelju koje je otvorio zaštićeni račun, drugi dohodak se u cijelosti isplaćuje na račun na kojem se provodi ovrha.

Povećanje plaće do kojega dođe nakon dostave rješenja o ovrsi

Ako kod radnika nakon dostave rješenja o ovrsi dođe do povećanja plaće, već prema tome je li povećana plaća veća od republičkog prosjeka može doći do promjene iznosa koji se radniku može isplatiti na zaštićeni račun te je u tom slučaju potrebno napraviti novi obračun u skladu s iznosom koji je potrebno isplatiti.

Ostale naknade

Budući da su pojedina izuzeća propisana različitim propisima ne možemo tvrditi da smo ovim nabrojanjem naknada koje nisu izuzete od ovrhe obuhvatili sve naknade koje se moraju isplatiti

na račun na kojem se provodi ovrha. Ovdje su navedene one najčešće, po Ovršnom zakonu, a za svaku konkretnu naknadu treba provjeriti je li nekim drugim propisom izričito izuzeta od ovrhe.

Kao opće pravilo možemo reći da ako naknada nije nabrojana ni u jednom izuzeću - onda NIJE izuzeta od ovrhe.

3. Isplate u gotovini

Članak 90. Pravilnika o porezu na dohodak uređuje način isplate primitaka pa kao iznimku od općeg načela da se primici isplaćuju na žiro račun određuje da se plaća može isplatiti na tekući račun. Ovaj članak propisuje također i da se obveznicima poreza na dohodak, odnosno fizičkim osobama mirovina može isplatiti u gotovu novcu.

Temeljem ove odredbe radnicima poslodavac u gotovini može isplatiti primitke na koje se u skladu s člankom 10. Zakona o porezu na dohodak ne plaća porez na dohodak, a članak 10 u stavku 1. t. 9. propisuje da su to primitci radnika po osnovi naknada, potpora i nagrada koje im isplaćuje poslodavac i isplatitelj primitaka, odnosno plaće, do propisanih iznosa.

Dakle, neke od kategorija primitaka koje smo spominjali u dijelu u kojem smo primjerice navodili koji primici nisu izuzeti od ovrhe, primjerice regres ili božićnica, po poreznim propisima mogli bi biti isplaćeni u gotovini.

No ovdje nije suština o načinu isplate. Činjenica da je temeljem poreznog propisa moguće pojedine primitke isplatiti u gotovini ne znači da je isplata radniku u skladu sa zakonom u uvjetima u kojima se na računu radnika provodi ovrha.

Jer, ako se na svim računima radnika provodi ovrha, isplata u gotovini je zapravo izbjegavanje ovrhe koje ide na štetu ovrhovoditelja.

Ovršni zakon u svom članku 201. propisuje da isplatitelj primitaka koji nije postupio prema rješenju o ovrsi odgovara ovrhovoditelju za štetu koju je ovrhovoditelj zbog toga pretrpio. Ovrhovoditelj može predložiti da sud u ovršnom postupku rješenjem naloži poslodavcu da mu isplati sve obroke što ih je propustio obustaviti i isplatiti prema rješenju o ovrsi, a kad to rješenje postane pravomoćno ovrhovoditelj može tražiti ovrhu protiv poslodavca u istom ovršnom postupku.

Nažalost, prošla, "tehnička", Vlada RH učinila je u ovom pitanju grešku u koracima. Naime, kad je donijela odluku kako će javnim službama (ipak) biti isplaćen regres, u vijesti objavljenoj i na stranicama Vlade uputila je radnike iz javnih i državnih službi da se obrate svojim

poslodavcima i dogovore način isplate. Budući da nije zakonodavno tijelo te da nema ovlasti mijenjati važeće propise koje donosi Hrvatski sabor, i budući da Ovršni zakon propisuje drugačije, na takvu uputu Vlada RH naprosto nije imala pravo.

Takvim je postupkom nanijela veliku štetu vladavini prava, za koju nam se ponekad čini da je i bez takvih uputa na vrlo klimavim nogama.

Copyright © Gordana Muraja 2016